

Veronika Cukrov: "Politika ni igra, temveč resen posel"

Trump, ki očitno ni poznal ali niti ne razumel besed Winstona Churchilla, je zaradi svoje nepolitične narave sprožil kar nekaj kontroverznosti; ker mu manjkajo veščine poklicnega politika, so njegove izjave nediplomatske ter večinoma temeljijo na poslovno-motivacijskem naboju. Rad, denimo, poreče, da bo Amerika pod njegovo taktirko tako zelo zmagovala, da bo »utrujena od zmagovanja«; in čeprav mu je veliko stvari v življenju spodletelo (Trump Entertainment Resorts, Trump University), ve, da se dober poslovnež po vsakem porazu pobere. To nedvomno je kvaliteta, ki jo je mogoče najti v Trumpovem predsedovanju; marsikdo bi pod težo njegovih škandalov že zdavnaj odstopil.

Če naj bi bila država zgolj večje podjetje, naj bi jo znal uspešen podjetnik res dobro voditi. A to je čisto nasprotje Platonovih idej. Družbo naj bi po njegovem vodili filozofi, modri in prikrajšani za pravico do zasebne lastnine.

Zato ni presenetljivo, da se Trump tudi kot predsednik ubada predvsem z ekonomskimi ambicijami, denimo z glavno tekmico ZDA, Kitajsko; javni odnos med administracijama je zaradi njune trgovinske vojne konflikten, zaradi česar smo se precej začudili, ko je Kitajska pred kratkim registrirala že kar 13. blagovno znamko prve hčere ZDA Ivanke Trump. Te omogočajo Ivanki nemoteno prodajo produktov na Kitajskem brez strahu »trademark squattinga«, kar je v praksi dovoljeno plagiranje znamk, ki poslujejo po svetu, vendar niso ustrezno registrirane na Kitajskem.

Marsikdo se na podlagi tega sprašuje, ali je morda vse sovraštvo med administracijama Kitajske ter ZDA zaigrano, obenem pa tudi, ali je na mestu visoke družbene moči primerno imeti poslovneža, kjer lahko potencialno pozitivno

vpliva na osebne ali družinske posle. Nekdanji Trumpov svetovalec je, denimo, prodal delnice v vrednosti kar 31 milijonov evrov, močno odvisne od uvoza jekla, zgolj nekaj dni prej, preden je Trump najavil nove carine na jeklo. Tudi sicer je vidno pomanjkanje interesa administracije za vsa vprašanja, ki niso striktno poslovne narave; če je država podjetje, se nam namreč ni treba ukvarjati z neprijetnimi stvarmi, kot je, denimo, vprašanje globalnega segregiranja.

Ameriško logiko sicer razumem; če naj bi bila država zgolj večje podjetje, s prihodki, odhodki in cilji, naj bi jo znal uspešen podjetnik res dobro voditi. Ta brezosebni, »biznis« pristop k vodenju države pa je čisto nasprotje vsega, kar je pred tisoči let predlagal Platon; družbo naj bi po njegovem vodili filozofi na podlagi svoje modrosti, ki pa bi bili v nasprotju z drugimi kategorijami prebivalstva prikrajšani za pravico do zasebne lastnine.

Ko je ekonomska metropola Johannesburg za novega župana izvolila uspešnega poslovneža Hermana Mashabo, je to presenetljivo storila predvsem z argumentom, da nekdo, ki je že finančno uspel, ne bo zlorabljal oblasti za zasebno financiranje. Za zdaj je Mashabo prestal mandat brez večjih škandalov, vprašanje pa je, ali je to res posledica dejstva, da je uspešen poslovnež, ali njegovih drugih osebnih kvalitiet.

Zaradi nedavnih volitev smo bili tudi sami precej preokupirani z vprašanjem dobrega politika; naj bi bili idealni politiki morda uspešni poslovneži?

Razlog, da smo danes prepričani, da mora biti politik finančno uspešen pred odhodom v politiko, je po mojem mnenju predvsem meritokracija; gre za prevladujočo ideologijo, ki predvideva, da vsak na trgu delovne sile na podlagi svojega dela ter talenta dobi toliko, kot si zasluži. V svetu uzakonjene pozitivne diskriminacije in enakih možnosti je ideja »nesreče« namreč izbrisana; sporočilo meritokracije je, da si kriv sam, če nisi finančno (!) na vrhu; finančni neuspeh je v današnjih časih nepravilno obravnavan kot znak osebnostne nevednosti, saj meritokracija dobesedno pomeni »vladavina vrednosti«; na vrhu naj bi bili torej tisti, ki so tega vredni.

Ideja objektivnega tekmovanja že od osnovne šole naprej, s povsem enakimi testi za različne profile učencev, ki so nato brezosebno razvrščeni na podlagi ocen, nam ne pomaga zares; točno tovrstna opredelitev vrednosti s številkami nas vodi v iskanje finančnega uspeha ter rangiranje posameznikov na tej podlagi tudi v zrelejših letih. Filozof Khen Lampert je sicer dejal, da je izobraževalna meritokracija zgolj postmoderna verzija socialnega darvinizma, ker je tudi v naravni selekciji prisotna ideja, da je izumrtje določene vrste legitimno, saj omogoča splošni razvoj vseh živih bitij. Nedvomno obstaja kar nekaj osebnostnih kvalitiet in talentov, ki so se izgubili skozi sito evolucije, tako kot se dandanes, denimo, izgublja pristna prijaznost – gre za povsem spregledano lastnost v sistemu meritokracije, ki pa je po mojem mnenju zelo pomembna v politiki. Tudi evolucija namreč ni objektivni pokazatelj vrednosti bitij; plenilec, denimo, lahko lovi določeno žrtev zgolj na podlagi njene barve. Težko potemtakem rečemo, da je tak plen upravičeno izumrl.

Meritokracija tudi ni vedno realnost, ki jo v praksi izkušamo; obstaja veliko spremenljivk, ki vplivajo na uspeh posameznika, če ne drugega »malo posojilo« v vrednosti milijona dolarjev, ki ga je Trump prejel od svojega očeta. Ima pa ta ideologija še eno zanimivo zanko, ki se imenuje Petrovo načelo; to je bilo dobro upodobljeno v komični seriji Office (Pisarna). Michael Scott, ki je na podlagi svojih neverjetno visokih števil pri prodaji povišan z mesta prodajalca na mesto menedžerja celotne branže, se izkaže za katastrofalnega vodjo; čeprav se je na podlagi lastne »vrednosti« prebil do vrha korporativne verige, se je dejansko prebil zgolj do stopnje lastne nekompetentnosti, saj celoten sistem meritokracije oziroma nagrajevanja talenta, truda ter uspeha temelji na neprestanem napredovanju ter nagradah, pri tem pa spregleda, da je posameznika treba ohraniti na poziciji, za katero je najbolje usposobljen.

Spet, seveda; po logiki meritokracije je najbolj usposobljen za vodenje vrha države dober poslovnež. Ta se nedvomno lahko izkaže za dobrega politika, ni pa to nujno. Po mojem mnenju mora imeti politik tudi kvalitete močne empatije, odprtosti ter pravičnosti in žal ni objektivnega, preverljivega pravila, na podlagi

katerega bi volivci lahko ocenili, kdo se bo izkazal kot najprimernejši za vrh piramide družbene moči.

* »Politics is not a game, but a serious business« – Winston Churchill

Veronika Cukrov, pravnica iz Odvetniške družbe Cukrov